

Tomas Öhman
Tomas.ohman@ekero.se

TIS projektet

Dnr KS19/215-000

Sammanfattning

Regeringen inför nya mål för insamlingen av förpackningar som börjar gälla 2021. TIS står för tillståndspliktigt insamlingssystem och innebär att from 2021 måste en verksamhet ha tillstånd från Naturvårdsverket för att få samla in förpackningar. FTI måste alltså ansöka om tillstånd!

I den reviderade förpackningsförordningen ställs också krav på förpackningsproducenterna att tillhandahålla insamling och borttransport från bostadsfastighet genom att bli bekosta befintlig fastighetsnära insamling (som idag huvudsakligen bekostas av fastighetsägaren) och bekosta väsentligt ökad bostadsnära insamling.

Planen är att FTI med start 2021 ska upphandla entreprenör som ska ställa ut ett 2-fackskärl för papper, plast och metallförpackningar på alla villatomter. 2021 ska 60% av bostäderna erbjudas, 2025 100% (procentsatserna gäller för riket som helhet). Ett av de 2 facken är avsett för både plast- och metallförpackningar, så denna blandade fraktion måste eftersorteras av FTI.

Samråd mellan Förpackning- och tidningsinsamlingen (FTI) och landets kommuner pågår för fullt hur insamlingen ska gå till. Ekerö kommun hade formellt samråd 2019-11-13, TEX föreslår då att kommunen gör de ställningstaganden som föreslås i tjänsteutlåtandet.

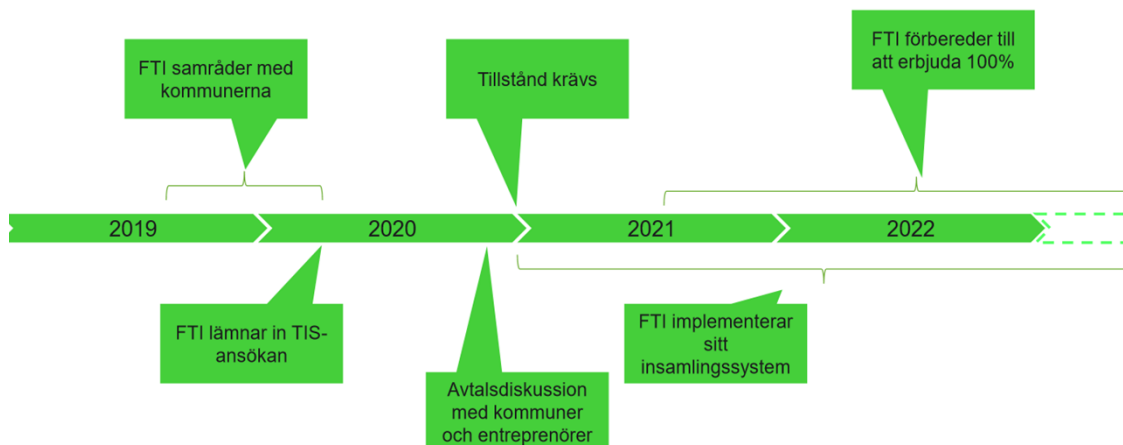
Implementeringen kommer innebära en stor påverkan på kommuninvånarna, så det är viktigt att fler inom kommunen har kunskap om processen.

Bakgrund

Den 28 juni 2018 beslutade regeringen om ett förtydligande av producentansvaret för insamling av förpackningar och returpapper.

Beslutet innebär i korthet ett förtydligande om att producenterna ska ta det fulla ekonomiska ansvaret för insamlingen av förpackningar och returpapper genom tillståndspliktiga insamlingssystem, och att insamlingen, som huvudregel, ska ske bostads- eller kvartersnära. För att aktörerna ska få tid att anpassa sig så kommer servicen på insamlingen att höjas stegvis 2021 och 2025. (Beslutet innebar också att kommunerna ska erbjuda separat insamling av matavfall från hushållen senast år 2021).

TIDSLINJE

Tidplan för genomförandet

Från 1 januari 2019 gäller förändringar i förordningarna om bostadsnära insamling av förpackningar (2018:1462) och returpapper (2018:1463). Målet är att underlätta för hushållen att källsortera förpackningar och returpapper och därmed minska den totala miljöbelastningen från dessa produkter. 2021 ska 60 procent av alla bostadsfastigheter ska erbjudas en samlingsplats nära huset eller i kvarteret. Från 2025 är målet att alla bostäder ska erbjudas den möjligheten.

- Från 2021 ska insamlingen av förpackningar och returpapper skötas av tillståndspliktiga insamlingssystem (TIS).
- Från 2021 ska kommuner och TIS (delat ansvar) informera hushåll om skyldigheten att källsortera.

- Invånare och verksamheter har ansvar att sortera sitt avfall och lämna allt som går till återvinning.
- Kommunen ansvarar för tillsynen på insamlingsplatser och hur företag hanterar sitt avfall lokalt.
- Insamlingssystemen, kommuner, fastighetsägare och företag ska samråda med varandra kring hur insamlingen ska gå till.
- Insamlingssystemen, kommuner och fastighetsägare har ansvar att informera till invånare och verksamheter om förordningarna.
- Naturvårdsverket har tillsyn över producentansvaret samt ansvarar för tillsynsvägledningen till kommunerna

En fastighetsägare är enligt 24 § avfallsförordningen skyldig att underlätta för tillståndspliktigt insamlingssystem, TIS att transportera bort förpackningsavfall och returpapper. I undantagsfall kan fastighetsägaren avböja bostadsnära insamling. Skäl kan endast vara då transport är olämplig med hänsyn till fastighetens utformning, belägenhet, trafiksäkerhet eller andra omständigheter.

En fastighetsägares ansvar utgår från den insamlingslösning som tillståndspliktigt insamlingssystem, TIS tillhandahåller för aktuell fastighet. Fastighetsägares ansvar kan variera beroende på fastighetens storlek och antal hushåll. Vid ägarbyte har den nya fastighetsägaren samma skyldighet som den tidigare. Den nya fastighetsägaren kan inte avböja hämtning utan att nya omständigheter har uppstått.

I vissa fall kan fastighetsägaren behöva söka bygglov, det kan vara om insamling ska ske i en avfallsbod på fastigheten. Bygglov och andra ansökningar eller anmälningar bör diskuteras i kommunikationen mellan tillståndspliktigt insamlingssystem, TIS och fastighetsägarna. Fastighetsägare kan även behöva se över sina befintliga avtal och ha en dialog om hur övergången från dessa avtal till tillståndspliktigt insamlingssystem, TIS system ska genomföras.

Aktuella planbestämmelser

TIS behöver ta hänsyn till aktuella planbestämmelser enligt plan- och bygglagen för de planerade insamlingsplatserna. Exempelvis kommer bygglov sannolikt ofta att behövas för de anordningar som ska upprättas på platser för kvartersnära insamling och allmänna insamlingsplatser. Detta är därför en viktig fråga för TIS att ta upp i samrådet med kommunerna.

Även fastighetsägare kan komma att behöva ansöka om bygglov för exempelvis avfallsbodar för bostadsnära insamling. Det är viktigt att TIS tar upp detta i sin kommunikering med fastighetsägarna.

Naturvårdsverket är medvetna om att tidplanen för det praktiska genomförandet av det utökade producentansvaret kan komma att påverkas av den ärendehantering som följer av plan- och bygglagens bestämmelser.

TVÅ TILLVÄGAGÅNGSSÄTT FÖR INSAMLING FRÅN SMÅHUS

Tillvägagångssätt	
 Småhus	Samordnat med mat- och restavfall <ul style="list-style-type: none"> FTI avtalar med den enskilda kommunen om kostnadsdelning Kommunen väljer själva vilket insamlingssystem som passar dem <ul style="list-style-type: none"> FTI:s kostnadstäckning baseras på: <ul style="list-style-type: none"> Tvåfackssystem Optibag utan mat- och restavfall
	Upphandling av entreprenör <ul style="list-style-type: none"> FTI upphandlar entreprenör Insamling sker parallellt med kommunens renhållningssystem FTI återkommer om när en sådan upphandling kan påbörjas.

TEKNISKA LÖSNINGAR FÖR INSAMLING FRÅN SMÅHUS

						Mat- och restavfall	Fördelar	Nackdelar
2 stycken 2-fack	●	●	●				<ul style="list-style-type: none"> Känd teknik, implementeringsbar Hög materialkvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> Två kärl för förpackningsavfall Medel flexibilitet
1 kärl-2-fack	●	●	●				<ul style="list-style-type: none"> Känd teknik, implementeringsbar Hög flexibilitet Ett kärl för förpackningsavfall 	<ul style="list-style-type: none"> Investering i sorteringsanläggning
MRF (Löst-> Eftersortering)	●	●	●				<ul style="list-style-type: none"> Enkelt för hushållen Ett kärl Hög flexibilitet Renare material efter sortering 	<ul style="list-style-type: none"> Osäkerhet om materialkvalitet (pappersförp). Investering i sorteringsanläggning Kräver hög belägningsgrad
Optibag producent-specifikt	●	●	●				<ul style="list-style-type: none"> Känd teknik, implementeringsbar Logistikeffektiv 	<ul style="list-style-type: none"> Lägre insamling Kräver hög belägningsgrad
Optibag m. mat- och restavfall	●	●	●	●		●	<ul style="list-style-type: none"> Känd teknik, implementeringsbar Logistikeffektiv Ett kärl 	<ul style="list-style-type: none"> Försämrad plastkvalitet Lägre insamling Kräver hög belägningsgrad
4-fack	●	●	●	●	●	●	<ul style="list-style-type: none"> Känd teknik, implementeringsbar Hög materialkvalitet Hög kundnöjdhet 	<ul style="list-style-type: none"> Låg flexibilitet Höga kostnader Kräver samordning

Den insamlingsteknik som FTI har erbjudit Ekerö Kommun är 1 styck tvåfackskärl per småhus. För småhus består lösningen i att hämta tre materialslag (plast, metall och

papper) i ett tvåfackskärl. Lösningen innebär att plast- och metallförpackningar blandas och sedan eftersorteras. Läs mer i artikeln om förändring i teknisk lösning nedan.

För glasförpackningar och tidningar visar FTI's beräkningar att kostnader inte motiveras i relation till ökad utsortering och miljönytta, och FTI's lösning innefattar därför 2 200 (tot i Sverige) nya singelstationer där dessa materialslag hämtas kvartersnära.

När det gäller insamlingen från flerfamiljshus är FTI tydliga med att de vill bygga vidare på den väl fungerande fria marknad som finns idag. FTI tror det finns en stor fördel i att fastighetsägare kan välja de skräddarsydda lösningar som olika entreprenörer kan erbjuda och som ofta omfattar mycket mer än insamling av producentansvarsmaterial.

De nya förordningarna tolkas olika av FTI och kommunernas branschorganisation, Avfall Sverige. FTI menar att det inte är kostnadseffektivt att implementera bostadsnära insamling för alla fraktioner, därför vill man erbjuda insamling av glas och returpapper kvartersnära (eller på befintliga åvs). Fler sådana kvartersnära singelstationer kan vara svåra att hitta i relevanta lägen. Avfall Sverige menar att insamling av alla fraktioner ska ske bostadsnära.

Enligt Avfall Sveriges egna siffror kommer ca 37% mindre mängd förpackningar hamna i restavfallet i jämförelse med kommuner som saknar fastighetsnära insamling. Enligt FTI's beräkningar som ska baseras på kommunernas egna plockanalyser kommer skillnaden bara bli 12 %.

Andra problem som kan dyka upp är att många småhustomter måste anpassas till ytterligare ett sopkärl. Detta kommer innebära kostnader för villaägarna och vissa kommer inte vilja ta den kostnaden.

Mot bakgrund av hur infrastrukturen ser ut på Ekerö är det på många ställen redan nu knepigt att ta sig fram med vanlig sopbil. Om de nya tvåfacksbilarna blir större kommer det inte bli enklare för dessa. Sammanfattningsvis kan man säga att det kvarstår en del frågetecken gällande genomförandet av TIS-projektet.

Kostnaden för den föreslagna lösningen kommer bara för de ca 8500 st nya 240 liters tvåfackskärln ligga på 8-9 miljoner kr. Sedan ska naturligtvis en massa nya lastbilar tillverkas och köpas in. En ytterligare kundtjänst för logistiken och klagomål kring just tvåfackskärlet måste upprättas och driftas av FTI. Allt kommer bekostas av höjda förpackningsavgifter som innebär att alla produkter med förpackningar kommer bli dyrare. Man säger att producenterna ska ta kostnaden, och med det menas att ingen direkt avgift kommer tas ut gentemot kommuninvånarna.

Det stora problemet kommer sannolikt bli att få hushåll att ändra beteende och faktiskt själva vilja sortera ut sina förpackningar.

Vad händer närmast?

TEX skriver under samrådsprotokollet med svarsförslag enligt bilaga 1 och skickar in det till FTI. Därefter kommer TEX noga följa utvecklingen inom TIS-projektet. En mycket viktig sak är att tillsammans med FTI utforma ett relevant och effektivt informationsprogram ut mot våra invånare. En annan viktig fråga är om ett 2-fack 240 liters tvåfackkärl med hämtning varannan vecka motsvarar tillräcklig volym.